

K.VAHENÕMM

KÖÖGIVILJADE RUUTASETUSES KASVATAMINE

EESTI NSV PÖLLUMAJANDUSE MINISTEERIUMI
PÖLLUMAJANDUSLIKU PROPAGANDA VALITSUS

K. VAHENÕMM

KÖÖGIVILJADE
RUUTASETUSES
KASVATAMINE

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1954

Trükitud Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumi
Põllumajandusliku Propaganda Valitsuse tellimisel.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

U 211040083

Köögiljad on kasvutingimuste suhtes nõudlikud kultuurid. Suure ja majanduslikult väärtusliku saagi annavad nad ainult siis, kui nende eest kasvu ajal pidevalt hoolitsetakse: põld hoitakse umbrohupuhas, mulda hästi ja õigeaegselt kobestatakse, taimi vajaduse järgi mullatakse, pealtväetatakse, võideldakse taimehaiguste ja -kahjuritega, reguleeritakse kasvu jne. Seesugused kasvuaegsed hooldustööd moodustavad põhilise osa viljelemise kuludest.

Suurematel pindaladel on kõiki eespoolloetletud hooldustöid võimalik õigeaegselt ja nõutava põhjalikkusega läbi viia ainult sel korral, kui need toimuvad mehhaniseeritult. Vastavate vaheltharimisriistade kasutamine eeldab aga omakorda selleks sobivaid taimede vahekaugusi. Järelikult on tööde mehhaniseerimine siin otseselt seotud kultuuride külvi- ja istutamiseviisiga. Kitsaste ja ebaühtlaste vahekaugustega ridade vaheltharimine on traktori haakeriistadega ja hobukultivaatori või siiliga väga raske, kui mitte päris võimatu.

Köögiljade kasvuaegseks hooldustööde mehhaniseerimiseks loob avarad võimalused taimede ruutasetuses istutamine või külvamine.

Istutades taimed või külvates seemned 60 või 70 sm külgedega ruutude nurkadesse või ruutude keskele, jäävad hooldustööde teostamiseks ühesuguse laiusega read nii põllu piki- ja ristisuunas kui ka mõlemat diagonaali mööda. See võimaldab rakendada hooldustöödel mitmesuguseid vajalikke vaheltharimisriistu hoopis edukamalt, kui see on võimalik taimede paiknemisel ühes suunas pidevates ridades.

Köögiljade kasvatamisel on vaheltharimine eriti suure tähtsusega. Vaheltharimisi õigeaegselt läbi viies ja nende sügavust kord-korralt suurendades, kõrvaldame umbrohud, õhustame hästi mulda, takistame vee auramist mullast ja

loome mikroorganismidele soodsamad elutingimused. Mikroorganismide elutegevuse tagajärjel muudetaksegi mullas leiduvad toitained taimedele kättesaadavaks ja eraldatakse ka süsihappegaas, millest põhilise osa saavadki taimed mullast. Paakunud, vähese mikroorganismide elutegevusega mullast eraldub süsihappegaasi väga vähe.

Suurte saakide saavutamiseks on eesrindlikud köögiviljakasvatajad taimi kasvuajal kuni 11 korda vahelt harinud, nimelt 3 korda 5—7 sm, 5 korda 10—15 sm ja 3 korda 20—25 sm sügavuselt.

Säärases ulatuses võib taimi vahelt harida vaid mehhaniseeritult ja seda põllu mitmes suunas.

Taimede ruutasetusse paigutamine pole seotud mingi lisakuluga, eriti taimede istutamise korral, sest on ükskõik, kas taimi istutada ruutu või ritta. Ruutu istutamisel on taimede etteladumine ja vee kasutamine isegi ökonoomsem. Külvatavate kultuuride juures, seni kuni pole kasutada vajalikul hulgal sobivaid ruutpesiti külvimasinaid ja külvata tuleb käsitsi, nõuab ruutu külv kevadel muidugi rohkem tööd. Arvestades aga väiksemat harvenduskulu ja hilisemat hooldustööde mehhaniseerimist, on inimtöö koguvajadus ruutasetuses kasvatamisel tunduvalt väiksem. Nimetatud põhjustel on köögiviljade viljelemisel suurematel pindaladel senise viirg- ja reaskülvide asemel ulatuslikult hakatud kasutama nende ruutasetuses kasvatamist.

Üldiseid nõudeid taimede ruutasetuses kasvatamisel

Köögiviljade ruutasetuses kasvatamisel, kas pesiti või üksikult, on põhilise tähtsusega külvi- või istutamiseelne põllu märgistamine. Selleks kasutatakse kas hobumärgisteid või traktori kultivaatormuldajaid. Käsimärgisteid saab kasutada vaid väiksematel pindaladel. Hobujõul töötavatest märgistitest on sobivamad pikiteljel üles ja alla liikuda andvate hanijalgadega reamärgistid, millega töötades märkjooned ei katke ka maapinna suurematel ebatasasustel. Kui kasutatakse aga harilikke peenemast palgist või plangust valmistatud märgisteid, tuleb hoolitseda, et põld enne märgistamist hästi tasaseks haritakse. Ebaühtlasel põllul ei tõmba niisuguse märgisti kõik pulgad märgatavaid vaokesi, mispärast külvil või istutamisel hiljem on raske õigeid külvi- või istutuskohti leida.

Vastavate traktori haakeriistade, nagu kultivaatormulda-
jate KOH-2,8, KYTC-2,8 jt. kasutamisel tõmmatakse põl-
lule kahes suunas 10—12 sm sügavused vaod, kusjuures
tekivad põllule samuti ruudud, mille ääred on aga nüüd
vagude ajamisel põllupinnast tõstetud vähe kõrgemale.

Kasutades märgistamiseks kas hobumärgisteid või trak-
tori sellekohaseid haakeriistu, peavad read igal juhul olema
sirged ja ühesuguste vahekaugustega põllu piki- ja risti-
suunas. Vastasel korral pole hiljem vaheltharimine ei ühes
ega teises suunas edukalt võimalik.

Missuguste vahekaugustega põldu märgistada, oleneb
kultuurist. Üldiselt tuleb arvestada, et kui edaspidised
hooldustööd toimuvad hoburiistadega, on sobivaks ridade
vahekauguseks mõlemas suunas 60 sm, kui selleks aga
kasutatakse traktori haakeriistu, tuleb ridade vahekaugu-
seks mõlemas suunas võtta 70 sm.

Taimede istutamisel ja külvil tuleb samuti täpselt tali-
tada. Kõik märgistatud külvi- või istutamiskohtadest kau-
gemale sattunud taimed teevad vaheltharimise tunduvalt
raskemaks ja aeganõudvamaks ning hävinevad seejuures
paratamatult ka ise. Seemnete külvamisel tuleb leida sobiv
seemnehulk, et harvendamine hiljem ei nõuaks suuremat
tööjõukulu. Tihedate pesade harvendamine on tülikas ja
nõuab palju käsitsitööd.

Taimede ruutasetuses kasvatamine loob soodsamad või-
malused vaheltharimiseks. Nende võimaluste täielikuks
kasutamiseks tuleb taimi õigeaegselt ja nõutaval määral
vahelt harida. Kui seda ei tehta, jääb saavutamata ka efekt,
mida ruutasetuses taimede kasvatamine võiks anda.

Üksikute köögiviljade ruutasetuses kasvatamisest tuleb
märkida järgmist:

P e a k a p s a s. Selle kultuuri ruutasetuses kasvatamine
on juba üldiselt levinud ja tunnustuse leidnud. Meil rajo-
neeritud sortidele sobivamaks ruutude suuruseks võib
pidada varajastel sortidel (*number 1* jt.) 50×50, keskval-
mivatel sortidel (*enkhuizen*) ja hilisematel sortidel (*valge-
vene, amager*) 60×60 sm. Traktori haakeriistade kasu-
tamisel tuleb viimastel vahekauguseks võtta 70×70 sm.

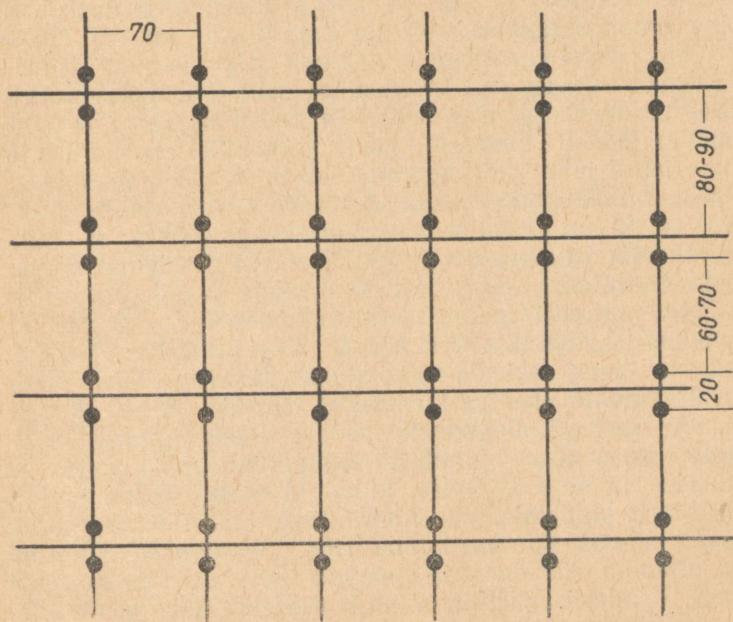
Varajaste sortide kasvatamisel on otstarbekohane põld
märgistada 10—12 sm sügavuste vagudega pikuti ja risti
põldu ja istutada taimed ruutude nurkadesse. Seesugustesse
keskmise sügavusega vagude ristumiskohtadesse on kerge
istutada taimi kuubikutes, millised varajase kapsa kasva-

Muud kasvuaegsed hooldustööd, nagu pealtväetamine, taimehaiguste ja -kahjurite tõrje jt. teostatakse tavalises korras.

Tomati ruutasetuses kasvatamisel istutatakse pesadesse 2—4 taime. Kui vahelharimine toimub hobujõul, on soovitatav selleks otstarbeks põld märgistada 100×100 sm ja istutada ruutude nurkadest diagonaale mööda 4 istikut nõnda, et nende vahe on 35—40 sm. Sel juhul jääb vahelharimiseks ridade vahe 60—65 sm (vaata joonis 1).

Seesugune istutusviis on otstarbekohane, kui kavatakse kasvuajal taime tugestada. Sel korral on võimalik tugestada nelja taime korraga. Hektarile paigutatakse 4-kaupa istutamisel 40 000 taime. Sageli kasvatatakse ruutasetuses tomateid ka kahekaupa istutatult.

See toimub järgmiselt. Põllule tõmmatakse ühes suunas 70 sm ja sellele risti suunas 90 sm vahekaugustega vaod. Ruutude asemel tekivad nüüd põllule 70×90 sm riskülikud. Taimed istutatakse piki 70 sm vahekaugustega

Joon. 2. Tomati kahetaimeliste pesadena ruutasetuses istutamise skeem.

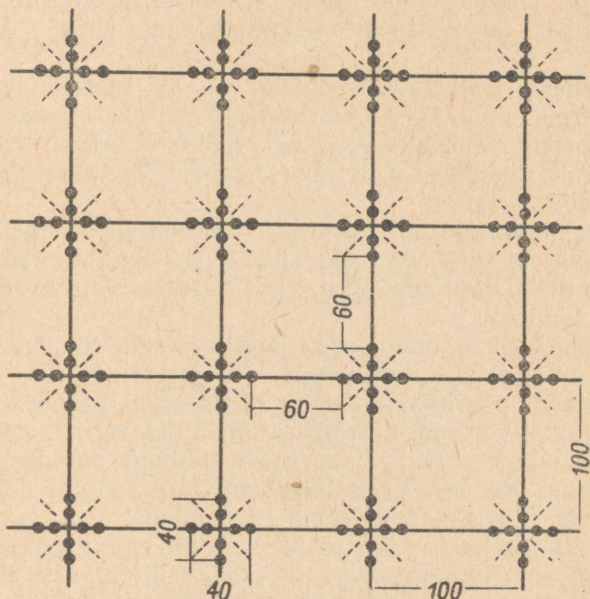
tõmmatud vagusid nõnda, et nad asetsevad 10 sm kaugusel kummalgi pool neile vagudele 90 sm vahekaugustega ristiasetsevaid vagusid (vaata joonis 2).

Niisugusel taime paigutamisel jääb ridade vahelharrimiseks mõlemas suunas 70 sm. See võimaldab paremini kasutada vastavaid traktori haakeriistu. Taimi läheb hektarile sel viisil istutades 32—36 tuhat. Viimasel ajal istutatakse tomatitaimi aga mitte otse püsti (vertikaalselt), vaid üsna tugevasti maapinnale kaldu. See võimaldab taimedele juurte tekkimist ka mullaga kokkupuutuval varre osal, mis suurendab taime seisukindlust ja ulatuslikumat toitainete omastamist. Et kaldu istutatud taimed vahelharrimist ei takistaks, tuleb kallak suunata pesa keskele, siis jäävad ridade vahed mõlemas suunas esialgu vabaks. Nii on võimalik paar esimest vahelharrimist läbi viia kahes suunas. Taime suuremaks kasvamisel on vahelharrimine vaid ühes suunas, s. o. piki istutusridu võimalik.

Muudes hooldustöodes erinevusi ei ole.

K u r k. Selle kultuuri ruutasetuses kasvatamiseks määratakse hästi väetatud ja kõigiti kurgi kasvatamiseks sobiv (soojapõhjaline) maa-ala kas 70×70 sm või 100×100 sm vahekaugustega vagudega piki ja risti põldu. 70×70 sm vahekaugusi kasutatakse traktori haakeriistadega vahelharrimisel ja 100×100 sm vahekaugusi hobujõul vahelharrimisel. Esimesel juhul istutatakse pesadesse 4 taime, teisel juhul märgatavalt rohkem, ja töö toimub järgmiselt: märkvagude ristumiskohtadel süvendatakse keskpunkti 10 sm eemal kumbagi märkvagu nõnda, et sinna on võimalik istutada 2 toitekuubikus või muldpotis taime, kokku istutatakse seega pesasse 8 taime (vaata joonis 3).

Enne istutamist paigutatakse aukudesse ka kõdunenud sõnnikut ja valatakse üle nõrga mineraalväetise lahuga. Peale istutatud taime soovitakse pesadesse veel täiendavalt külvata eriti varajasematel sortidel 8—10 kurgiseemet kumbagi diagonaali mööda. Peale tõusmist kõrvaldatakse nendest osa nii, et lõpparvuna jääks pesasse 8 istutatud ja 4—6 seemnest külvatud taime, kokku umbes 40×40 sm pindalale. Vahelharrimiseks jääb sel juhul kummaski suunas 60 sm laiune riba. Seesugused istutatud ja külvatud kurgipesad annavad kestvama ja suurema saagi. Esimene vahelharrimine teostatakse kohe peale istutamist külvi mõlemas suunas. Edaspidi haritakse pesade vahesid vastavalt vajadusele, seni kuni taime kasv

Joon. 3. Kurgi ruutasetuses istutamise ja külvi skeem. Punktidega on märgitud taimede istutamise ja punktiiridega — seemne külvi kohad.

seada lubab. Muud kasvuaegsed hooldustööd toimuvad tavalises korras.

Köögijuurviljad. Köögijuurviljadest võib pesades kasvatada söögipeeti ja porgandit. Kui kasvuaegsed hooldustööd toimuvad hobujõul, tuleb põld nende ruutasetuses kasvatamisel märgistada samuti piki- ja ristisuunas 60×60 sm, traktori haakeriistade kasutamisel aga 70×70 sm vahekaugustega. On põld märgistatud kergema reamärgistiga, külvatakse ruutude nurkadesse, kui on aga võimalik põldu märgistada keskmise sügavusega vagudega (kultivaator-muldaja, universaalrühvel jt.), on otsustavam külvata ruutude keskele. Märkvagude tõmbamisel aetakse ruutude ääred vähe kõrgemale, kuna keskpunkt jääb madalamaks. Sinna on kergem külvata ja märkvaod jäävad ka edaspidi teravateks ja neid mööda on võimalik vahelt harida juba enne taimede tärkamist. Aeglaselt idanevate seemnetega kultuuride juures, nagu por-

gand ja söögipeet, on umbrohu tõrjel ja mullakooriku hävitamisel tärkamiseelne vahelhtharimine suure tähtsusega.

Söögipeeti külvatakse pesasse 10—15 seemet, porgandeid kerge näputäis. Seejuures tuleb vältida tihedat külvi, sest tihedalt tõusnud pesa harvendamine nõuab rohkesti tülikat käsitsitööd. Külvatud seemned kaetakse mullaga kõpla abil.

Seemendamiseks on soovitatav moodustada kolmeliikmeline töötajate rühm, kus üks külvab ja kaks katavad kõpla abil seemned mullaga ning edasi astudes vajutavad selle jalaga kinni.

On tõusmed ilmunud, tuleb jälgida pesade tihedust. Heal agrofoonil jäetakse pesadesse söögipeete 6—10 taime, porgandeid paarkümmend ja enam. On pesades taime märgatavalt rohkem, äestatakse külvi kas kergema siksakvõi võrkäkkega. Selle juures tuleb muidugi jälgida, et äke kõiki taime pesades ei hävitaks. Jäävad pesad ka veel peale äestamist tihedaks, tuleb neid harvendada.

Vahelhtharimisega tuleb alustada kohe, kui pesad on märgatavad ehk kui seda on võimalik märkvagusid mööda teha, siis ka varem. Edaspidine vahelhtharimine toimub juba vastavalt umbrohtude kasvule ja mullakooriku tekkimisele.

Põllu mõlemas suunas vahelhtharimine on nii söögipeedi kui ka porgandi juures 3—5 korda tingimata vajalik. Muud hooldustööd toimuvad nagu nende kultuuride reas kasvatamiselgi.

Toimetaja E. Sõstramäe.

Tehniline toimetaja
A. Ruutsoo.

Korrektorid
P. Hie ja M. Sepp.

Ladumisele antud 12. III 1954.
Trükkimisele antud 27. III 1954.
Paber 54×84, 1/16. Trükiarv
10 000. Trükipoognaid 0,75.
Formaadile 60×92 kohaldatud
poognaid 0,62. Arvutuspoog-
naid 0,39. MB-07722. Trükikoda
„Kommunist“, Pikk tn. 2.
Tellimise nr. 1742.

На эстонском языке.

К. Вахенимм. Выращивание
овощей квадратным способом.

Tasuta

TASUTA